

Проф. д-р Круме Николоски; Д-р Влатко Пачешкоски

ЕКОНОМИКА НА ПРЕТПРИЈАТИЈА

Штип, 2016

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

ЕКОНОМИКА НА ПРЕТПРИЈАТИЈА

Автори:

Проф.д-р Круме Николоски; Д-р Влатко Пачешкоски

**НАСЛОВ НА ПУБЛИКАЦИЈАТА
ЕКОНОМИКА НА ПРЕТПРИЈАТИЕ**

Рецензенти:

Проф. д-р Трајко Мицески
Проф. д-р Ристе Темјановски
Проф. д-р Димко Димков

Лектор:

Толе Белчев

Уредник:

Круме Николоски

Техничко уредување:

Круме Николоски

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Објавено во е-библиотека:

<https://e-lib.ugd.edu.mk>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

658.17.5(075.8)

НИКОЛОСКИ, Круме

Економика на претпријатие [Електронски извор] / автори Круме Николоски, Влатко Пачешкоски. - Текст во PDF формат, содржи 192 стр., илустр.. - Штип: Универзитет "Гоце Делчев", Економски факултет, 2016

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/>. - Наслов преземен од

екранот. - Опис на изворот на ден 14.09.2016. - Библиографија: стр. 183-192

ISBN 978-608-244-322-5

1. Пачешкоски, Влатко [автор]

а) Претпријатија - Економика - Високошколски учебници

COBISS.MK-ID 101658378

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

Автор

Проф. д-р Круме Николоски
Д-р Влатко Пачешкоски

ЕКОНОМИКА НА ПРЕТПРИЈАТИЕ

Штип, 2016

Предговор

Учебникот “Економика на претпријатие” пред се е наменет за студентите на економските и други факултети при совладување на содржината за наставната дисциплина економика на претпријатија. Исто така учебникот е корисен и за научните работници за нивни продлабочени истражувања на одделни сегменти од економијата на претпријатието, за менаџерите и вработените во претпријатијата кои се непосредно и посредно работат во одреден стопански субјект, како и носителите на економската политика и драгоцената основа за оние кои што сакаат да ги откријат многубројните принципи на економијата и деловните функции во претпријатието.

Егзистирањето и функционирањето на претпријатието, имплементирани во сферата на принципите на работа и ефектите од профитот, денес се наметнува како фундирана основа на проширената репродукција и тековите во стопанството. Во таа насока, значењето на темите што се обработуваат во трудот е објективно и корисно. Тргувајќи оттука во учебникот се истражувани и дава одговор следниве тематски подрачја:

- издвојување на економиката на претпријатие како посебно научна дисциплина;
- дефинирање на претпријатието и претпријатието како основен субјект во пазарното работење;
- видови на претпријатија;
- претпријатието и опкружувањето;
- претприемач и претприемништво;
- управување со средствата во претпријатието;
- трошоците во претпријатието;
- управување со квалитетот –економијата во претпријатието (продуктивност, економичност и рентабилност);
- ефикасност и ефективност;
- управување со резултатите од претпријатието;
- стратегија за раст и развој на претпријатието.

Всушност претпријатието како еден од субјектите на стопанскиот систем е предмет на интересирање и истражување на науката и современата практика. До таквиот интерес се доаѓа поради фактот што претпријатието има големо значење, како за човекот како индивидуа, така и за националната економија. Значењето на претпријатието за општествениот и стопанскиот живот произлегува од улогата што ја врши во облик на бруто домашниот производ.

Предмет на истражување на трудот е конкретната економска активност на претпријатијата, се со цел изнаоѓање на законитостите и принципите на нивно функционирање и развој. Притоа основна задача е проучување и анализирање на односите помеѓу резултатите на репродукцијата и вложувањата на основните елементи во процесот на репродукција за остварување на тие резултати, со цел за минимално ангажирање и трошење на средствата и работната сила а да се остварат максимални резултати. Со оглед на тоа што вложувањата и резултатите претставуваат последица на дејството на различни фактори кои се од интерна и екстерна природа. Имајќи го тоа предвид, економиката настојува да открие зошто функционирањето на претпријатијата се одвива на одреден начин, кои се факторите што го одредуваат таквото функционирање и каков е интензитетот на нивното поединечно влијание. И на крај, сложената, динамична и променлива средина во која претпријатието функционира и ги остварува своите цели, ја наметнува потребата за

решавање на проблемите и предизвиците не е доволна само една научна дисциплина туку нужно е вклучување и на други научни дисциплини.

Секако секој труд што претендира совесно и одговорно да ги остварува процесите и проблемите од работата на претпријатието претставува придонес за развојот на економската мисла.

Содржина

ПРВА ГЛАВА: ЕКОНОМИКАТА НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО КАКО ПОСЕБНА НАУЧНА ДИСЦИПЛИНА **Error! Bookmark not defined.**

Поимно определување на што проучува предметот Економика на претпријатија **Error! Bookmark not defined.**

Предмет на проучување ..... **Error! Bookmark not defined.**

Задача на економиката на претпријатие ..... **Error! Bookmark not defined.**

Цели на изучување ..... **Error! Bookmark not defined.**

Методи на истражување ..... **Error! Bookmark not defined.**

Поврзаност на економиката на претпријатија со другите научни дисциплини **Error! Bookmark not defined.**

ВТОРА ГЛАВА: ПРЕТПРИЈАТИЕТО – КАКО ОСНОВЕН СУБЈЕКТ НА ПАЗАРНОТО РАБОТЕЊЕ **Error! Bookmark not defined.**

Дефинирање на претпријатието ..... **Error! Bookmark not defined.**

Претпријатието како посебен оперативен систем ..... **Error! Bookmark not defined.**

Ресурси во претпријатието ..... **Error! Bookmark not defined.**

Претпријатието и окружувањето ..... **Error! Bookmark not defined.**

ТРЕТА ГЛАВА: ОСНОВАЊЕ, ЛОКАЦИЈА ГОЛЕМИНА И ВИДОВИ НА ПРЕТПРИЈАТИЈА..... **Error! Bookmark not defined.**

Основни услови за основање претпријатие ..... **Error! Bookmark not defined.**

Основање на претпријатие..... **Error! Bookmark not defined.**

Локација на претпријатието ..... **Error! Bookmark not defined.**

Фактори на локацијата..... **Error! Bookmark not defined.**

Неекономски фактори на локацијата ..... **Error! Bookmark not defined.**

Поделба на претпријатијата според нивната големина ..... **Error! Bookmark not defined.**

Предности и слабости на малите и големите претпријатија. **Error! Bookmark not defined.**

Видови претпријатија според дејноста..... **Error! Bookmark not defined.**

Производствени претпријатија ..... **Error! Bookmark not defined.**

Индустриски претпријатија ..... **Error! Bookmark not defined.**

Рударски претпријатија ..... **Error! Bookmark not defined.**

Градежни претпријатија ..... **Error! Bookmark not defined.**

Земјоделски претпријатија..... **Error! Bookmark not defined.**

Сообраќајни претпријатија..... **Error! Bookmark not defined.**

Трговски претпријатија ..... **Error! Bookmark not defined.**

Претпријатија за вршење услуги..... **Error! Bookmark not defined.**

ЧЕТВРТА ГЛАВА: ПРЕТПРИЈАТИЕТО И ОКРУЖУВАЊЕТО, ... **Error! Bookmark not defined.**

ПРЕТПРИЕМАЧ И ПРЕТПРИЕМНИШТВО..... **Error! Bookmark not defined.**

Претпријатието и опкружувањето ..... **Error! Bookmark not defined.**

Претпријатието и економскиот систем ..... **Error! Bookmark not defined.**

Економски систем	Error! Bookmark not defined.
Економска политика	Error! Bookmark not defined.
Претприемач.....	Error! Bookmark not defined.
Индивидуални карактеристики за успешен претприемач	Error! Bookmark not defined.
Претриемништво.....	Error! Bookmark not defined.
Претприемништвото во малите претпријатија	Error! Bookmark not defined.
Улогата и значењето на претприемништвото	Error! Bookmark not defined.
Претприемништвото и економскиот развој	Error! Bookmark not defined.
Претприемништвото во Република Македонија.....	Error! Bookmark not defined.
Перспективи на претприемништвото.....	Error! Bookmark not defined.
ПЕТТА ГЛАВА: СРЕДСТВА И УПРАВУВАЊЕ СО СРЕДСТВАТА ВО ПРЕТПРИЈАТИЕТО	Error! Bookmark not defined.
not defined.	
Средства во претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Ангажирање на средствата во претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Кружно движење на ангажираните средства.....	Error! Bookmark not defined.
Менување на формата(обликот) на ангажираните средства во претпријатието....	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
Елементи на ангажирање на средствата.....	Error! Bookmark not defined.
Фактори на ангажираните средства	Error! Bookmark not defined.
Видови средства во претпријатието.....	Error! Bookmark not defined.
Постојани средства	Error! Bookmark not defined.
Вредност на постојаните средства.....	Error! Bookmark not defined.
Амортизација на постојаните средства	Error! Bookmark not defined.
Обртни средства.....	Error! Bookmark not defined.
Поделба на обртните средства и кружно движење.....	Error! Bookmark not defined.
Коефициент на вртење на обртните средства.....	Error! Bookmark not defined.
Фактори кои ја определуваат големината на потребните обртни средства	Error! Bookmark not defined.
not defined.	
Оптимализација на обртните средства (потребен обем на обртните средства)	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
Извори на средства во претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Структура на изворите на средства	Error! Bookmark not defined.
Поимно определување и разграничување на ликвидноста и солвентноста	Error! Bookmark not defined.
not defined.	
ШЕСТА ГЛАВА: ТРОШОЦИТЕ ВО ПРЕТПРИЈАТИЕТО	Error! Bookmark not defined.
Поим за трошоци.....	Error! Bookmark not defined.
Видови на трошоци.....	Error! Bookmark not defined.
Основна поделба на трошоците (природни видови)	Error! Bookmark not defined.
Класификација на трошоците според обемот на производство	Error! Bookmark not defined.

Трошоци според начинот на нивното пресметување.....	Error! Bookmark not defined.
Други поделби на трошоците	Error! Bookmark not defined.
Гранични (маргинални) трошоци	Error! Bookmark not defined.
Трошоците како инструмент на деловната политика.....	Error! Bookmark not defined.
Калкулација на цената на чинење	Error! Bookmark not defined.
Принципи на изработка на калкулација	Error! Bookmark not defined.
Цени.....	Error! Bookmark not defined.
Видови на цени	Error! Bookmark not defined.
Методи за формирање на цените	Error! Bookmark not defined.
Цената како инструмент на деловната политика.....	Error! Bookmark not defined.
СЕДМА ГЛАВА: УПРАВУВАЊЕ СО КВАЛИТЕТОТ НА ЕКОНОМИЈАТА ВО ПРЕТПРИЈАТИЕТО-ПРОДУКТИВНОТ, ЕКОНОМИЧНОСТ И РЕНТАБИЛНОСТ	Error! Bookmark not defined.
Продуктивност.....	Error! Bookmark not defined.
Поим и значење на продуктивноста	Error! Bookmark not defined.
Фактори на продуктивноста	Error! Bookmark not defined.
Интерни (внатрешни) фактори на продуктивноста.....	Error! Bookmark not defined.
Фактори поврзани со предметите за работа	Error! Bookmark not defined.
Фактори поврзани со средствата за работа	Error! Bookmark not defined.
Фактори поврзани со работната сила.....	Error! Bookmark not defined.
Економско значење и мерки за зголемување на продуктивноста	Error! Bookmark not defined.
defined.	
Економичност	Error! Bookmark not defined.
Поим и значење на економичноста	Error! Bookmark not defined.
Фактори на економичноста	Error! Bookmark not defined.
Мерење на економичноста.....	Error! Bookmark not defined.
Значење на економичноста.....	Error! Bookmark not defined.
Мерки за зголемување на економичноста.....	Error! Bookmark not defined.
Рентабилност	Error! Bookmark not defined.
Поим и значење на рентабилноста	Error! Bookmark not defined.
Фактори на рентабилноста.....	Error! Bookmark not defined.
Значењето на рентабилноста и мерки за нејзино зголемување	Error! Bookmark not defined.
defined.	
ОСМА ГЛАВА: ЕФИКАСНОСТ И ЕФЕКТИВНОСТ	Error! Bookmark not defined.
Поим за ефикасност и ефективност.....	Error! Bookmark not defined.
Пристапи (сфаќања) за ефикасност и ефективност	Error! Bookmark not defined.
Фактори коишто влијаат врз изборот на критериуми за ефикасноста на самото претпријатие	Error! Bookmark not defined.
defined.	
ДЕВЕТТА ГЛАВА: УПРАВУВАЊЕ СО РЕЗУЛТАТИТЕ ВО ПРЕТПРИЈАТИЕТО .	Error! Bookmark not defined.
defined.	
Облици во кои се јавуваат резултатите на претпријатието....	Error! Bookmark not defined.

Физички обем на производството	Error! Bookmark not defined.
Вкупен приход (поим, формирање, распределба)	Error! Bookmark not defined.
Дефинирање и распределба на добивката	Error! Bookmark not defined.
Проценување на вредноста на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
ДЕСЕТТА ГЛАВА:РАСТ И РАЗВОЈ НА ПРЕТПРИЈАТИЕТО	Error! Bookmark not defined.
Дефинирање на растот и развојот на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Стратегија на раст и развој на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Фази на раст и развој на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Фактори на раст и развој на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Влијанието на субјективните фактори врз растот и развојот на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
Цели на растот и развојот на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Развојна политика	Error! Bookmark not defined.
Стратегија на развој на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Методи на раст на претпријатието	Error! Bookmark not defined.
Темпо на раст на претпријатието.....	Error! Bookmark not defined.

Користена литература:

- [1] Аврамоски д-р Митре, Економика на претпријатие, Факултет за туризам и угостителство Охрид, 2000;
- [2] Бојациоски д-р Димитар, Економика на претпријатие, Економски факултет Скопје, 2000;
- [3] Димо Димков, "Економика на претпријатие", Економски факултет-Прилеп, 2005;
- [4] Таки Фити, "Основи на економијата", Економски факултет-Скопје, 2009;
- [5] Проф. д-р Димитар Бојациоски, проф. д-р Олгица Блажеска, "Економика на претпријатие", Второ, дополнето и преработено издание, Економски факултет, Скопје, 2003;
- [6] Ruffin R. J., Gregory P. R., "Principles of Economics", Scott, Foresman and Company, Glenview, Illinois, 1998;
- [7] Meler M., "Marketing", Ekonomski fakultet, Osijek, 1999;
- [8] Encyclopedia Britannica, Edition, ISBN:978-1-59339-837-8. 2010;
- [9] Law Jonathan, "A Dictionary of Business and Management", Oxford University Press, USA, 2013;
- [10] Downes John, Goodman Jordan Elliot, "Dictionary of Finance and Investment Terms", Barron's Educational Series, 2010;
- [11] Marijan Karic, "Ekonomika preduzeca", Sveuciliste Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku, Drugo izdanje, Osijek. 2005;
- [12] Завод за статистика на Македонија.
- [13] "SME Facts and Issues", Stanworth and Purdy, 2013;
- [14] Закон за трговски друштва, "Службен весник на Република Македонија" бр. 28 од 30 април 2014;
- [15] Бојациоски Д, Блажеска О, "Економика на претпријатие" (трето, преработено и дополнето издание), Економски факултет, Скопје, 2009;
- [16] Paunovic Blagoje, "Ekonomika preduzeca: Preduzece, okruzenje i ulaganja", cetrvto izdanje, Centar za izdavacku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu, 2009;
- [17] Ruffin R. J., Gregory P. R., "Principles of Economics", Scott, Foresman and Company, Glenview, Illinois, 1988;
- [18] Drucker P.F. "Innovation and Entrepreneurship", Harper and Row, New York.
- [19] Завод за статистика на Македонија, 1986;
- [20] Gareth R. Jones, Jennifer M. George, Charles W.L. Hill, "Современ менаџмент", второ издание, стр.14. 2013;
- [21] Quin r, Rohbagh – "A Spartal model of Effectiveness Criteria: Towards a competing Vales Aproach to organizational analysis", Management science, Vol 29, no 3, March 1983;

- [22] Draft r.l. Organisational theory and Desining , West Publishing Company sain Paul , 1992;
- [23] Pierce , J.L. R.B. Dunhun, Managing, scott –Foresman London 1990;
- [24] Dr Dragana M. Pokrajčić, Ekonomika preduzeća – principi i ciljevi (Treće izdanje), Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu, 2008;
- [25] Dr Blagoje Paunović, Ekonomika preduzeća – preduzeće, okruženje i ulaganja (Treće izdanje), Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu, 2008;
- [26] Nokolić, M., Malenović, N., Pokrajčić, D., Paunović, B., Ekonomika preduzeća – principi i ciljevi (Treće izdanje), Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu, 2004 – 2005
- [27] Mellis Joseph, Parker David: Principles of Business Economics (2nd Edition), Pearson, 2006 Wall Stuart, Griffiths Alan: Economics for Business and Management (2nd Edition), Pearson, 2008 Worthington Ian, Britton Chris: Economics for Business (2nd Edition), Pearson, 2004;
- [28] Alec Ch., Lipsey R., „Economics for Business and Management“, Oxford University Press, New York, USA, 1997;
- [29] Armstrong Harvey & Taylor Jim, „Regional economics and policy“, Blackweii, 2000;
- [30] Bandin Tomislav, Komazec Ljubica, “Ekonomika preduzeća”, Ekonomski Fakultet, Subotica, 2003;
- [31] Banks E., Dunn R., „Practical Risk Management“ John Willey & Sons, England 2003;
- [32] Bjelica Vojin, Raičević Božidar, Radmilović Stanko, Babić Blagoje, Radićević Marko, „Finansije, teorija i praksa“, Budućnost, Novi Sad, 2001;
- [33] Bogojević Arsić Vesna, „Tržište hartija od vrednosti“, Fakultet organizacionih nauka, Beograd, 2004;
- [34] Bolčić S., „Tegobe prelaza u preduzetničko društvo“, Beograd, 1994;
- [35] Brigham F. Eudene, „Financial management – Theory and practise“, University of Florida, 2002;
- [36] Brigham F. Eugene & Phillip Daves., „Intermediate Financial Management“, eight edition, Donenelley Willard, Ohio, USA, 2004;
- [37] Bruce A. McDaniel, „Entrepreneurship and innovation: an economic approach“, M.E. Sharpe, 2002;
- [38] Butzen Paul, Fuss Catherine, „Firms“s investment and finance decisions – theory and empirical methodology“, Edward elgard publishing limited, UK, 2003;
- [39] Cannon T, „Enterprise, Creation, Development and Growth“, Heinemann, Oxford, 1991;
- [40] Carter S., Evans D.J., „Enterprise and Small Business; Principles, Practice and Policy“, Prentice Hall, New York, 2000;
- [41] Cerović, B., „Ekonomika tranzicije – članci“, Beograd, Ekonomski fakultet, 2003;
- [42] Chrystal A. & Lipsey R., „Economics for business and management“, Oxford University, 1997;
- [43] Coase R.H., „The nature of the firm“, 1937;
- [44] David Stokes, „Small Business Management“, Continuum, London, 2002;
- [45] Davies H., Lam L., „Managerial Economics – an Analysis of Business Issues“, Financial Times & Prentice Hall, 2001;
- [46] Deakins D., Freel M., „Entrepreneurship and small firms“, 4 edition, McGraw-Hill International, 2005;
- [47] Demsetz Harold , „The economics of the business firm: Seven critical commentaries“, Cambridge University Press, 1995;
- [48] ĐeriĐ B., „Teorija i politika privrednog razvoja“, Savremena administracija, Beograd, 1997;
- [49] Dragutinović D., „Teorija privrednog rasta i razvoja“, Ekonomski fakultet, Beograd, 2005;
- [50] Draker P., „Upravljanje u novom drustvu“, ASEE Books , Novi Sad, 2005;
- [51] Drucker P., „Innovation and Entrepreneurship“, practise and principles, Butterworth-Heinemann, 2007;

- [52] Gibbons R., „Game Theory for Applied Economists“, 2010;
- [53] Gitman L. & Joehnk M., „Fundamentals of Investing“, Arizona State Univesity, 2005;
- [54] Griffiths A., Wall S., „Applied Economics“, Financial Times & Prentice Hall, 2003;
- [55] Harrison Ian, „Introducing Accounting for as“, Hodder & Stoughton, London, 2004;
- [56] Hill R. A., „Strategic Financial Management“, Ventus Publishing APS, 2008;
- [57] Hill W.I. C., „International business: Competing in the global marketplace“, Irwin McGraw Hill, 2000;
- [58] Hitt M., Ireland D., Hoskinsson R., „Strategic Management, Competetivness and Globlization: Concept ans Cases“, 7th edition, 2006;
- [59] Ilić B., „Mešovita privreda u tranziciji - izazov za poitičku ekonomiju“, Savremena administracija, Beograd, 1996;
- [60] Ilić B., „Neoliberalistički i savremeni koncept tranzicije i zadatak političke ekonomije“, Ekonomski fakultet, Beograd, 1996;
- [61] Kačar Bahrija, „Lokalni ekonomski razvoj u Republici Srbiji i mogućnosti njegov finansiranja“, doktorska disertacija, Novi Sad, 2011;
- [62] Kaplan R., Norton D., „Strategy Maps – Converting Intangible Assets into Tangible Outcomes“, Harvard Business School Press, 2004;
- [63] Kathleen, „Growing and Managing“, Houghton mifflin company, Boston, New York, 1999;
- [64] Katz J., Green R., „Entrepreneurial Small Business“, McGraw-Hill/Irwin; 3 edition, 2010;
- [65] Keat P., „Managerial Economics“ – Economic Tools for Today’s Decision Makers, Prentice Hall, USA, 2009;
- [66] Keynes J. M., „Economic Possibilities for Our Grandchildren“, N&A and Saturday Evening Post, 1930;
- [67] Keynes J. M., „A Tract on Monetary Reform“, 1923;
- [68] Keynes J. M., „The General Theory of Employment, Interest and Money“, 1936;
- [69] Kimura H. & Franicevic V., „Globalization, Democration and Development“, Masmedia, Zagreb, 2003;
- [70] Komazec S., Tivković A., Ristić Z., „Poslovna politika banaka, Bankarski menadment, finansijska tržišta i berze“, Ekonomski fakultet, Beograd, 2000;
- [71] Kulić Mirko, „Finansijska tržišta“, Megatrend, Univerzitet primenjenih nauka, Beograd, 2003;
- [72] Lajović D., Nikolić N., Drobnjak R., „Uvod u biznis“, Ekonomski fakultet - Podgorica, 2010;
- [73] Ljubić F., „Strategije gospodarskog razvitka“, Sveučilište u Mostaru i Sveučilište u Dubrovniku, 2005;
- [74] Longenecker J, Moore W.C., Palich E. L. , Petty J.W., „Small business management“, Cengage Learning, 2005;
- [75] Lucić Lijana, „Preduzetničke finansije“, Akademska knjiga, Novi Sad, 2006;
- [76] Mankju G., „Principi ekonomije“, Ekonomski fakultet – Beograd, 2005;
- [77] Mansfield E., „Managerial Economics – Theory, Application and Cases“, WW Norton& Co, New York & London, 2012;
- [78] Marriot S., Glackin K., „Entrepreneurship: Starting and Operating a Small Business“, Prentice Hall; 2 edition, 2009;
- [79] Marx K., „The social and political thought“, London, Cambridge U.P., 1968;
- [80] Masciandaro Donato, „Financial intermediation in the new Europe, banks, markets and regulation in EU accession countries“, Edward Elgar publishing limited, UK, 2004;
- [81] Maurice CH., Thomas Ch., „Managerial Economics“, Mc Graw Hill, 2002;
- [82] Porter M. E., „The Competitive Advantage of Nations“, Macmillan, 1990;
- [83] Preduzetnički menadment, „Biznis plan i biznis programi“, Istitut za razvoj malih i srednjih preduzeća, Beograd, 2004;
- [84] Pulić A, „Elementi informacijske ekonomije“, Birotehnika, Zagreb ,1992;
- [85] Radovanović R., „Bilansi preduzeћа i banaka“, drugo izdanje, BMG, Beograd, 1999;

- [86] Rančević B., Radmilović S., Babić B., „Finansije - teorija i praksa“, Budućnost, Novi Sad, 2001;
- [87] Ritson N., „Strategic Management“, Ventus Publishing APS, 2008;
- [88] Romer D., „Напредна макроекономија“, второ издание, McGraw Hill, 2001;
- [89] Samuelson P., „Economics“, IX edition, 2001;
- [90] Santomero Anthony, Babbel David, „Financial markets, instruments and institutions“, Mc Graw Hill, 2001;
- [91] Schumpeter J., „The theory of economic development“, 1912;
- [92] Schumpeter J., „The theory of economic development; an inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle“, Cambridge, Mass, Harvard University Press, 1934;
- [93] 70. Solow R. „A contribution to the Theory of Economic Growth“, Quarterly Journal of Economics, February, 1956;
- [94] 71. Šoškić B. Dejan, „Hartije od vrednosti, Upravljanje portfolijom i investicioni fondovi“, Ekonomski fakultet, Beograd, 2001;
- [95] Webster T.J, „Managerial Economics, Theory and Practice“, Lubin School of Business, Pace University, New York, 2003;
- [96] Weil P., „Economic Growth“, Braun University, 2004;
- [97] White I. Gerald, Sondhi C. Ashwind, Fried Dov, „The Analysis and Use of Financial Statements“, second edition, 1997;
- [98] Wild J.& Subramanyam K.& Halsey R., „Financial Statement Analysis“, Mc Graw Hill/ Irwin, New York, 2004;
- [99] William J. O ' Neil, „24 основни лекции за успешно инвестирањеosnovni lekci za uspešno investiranje“, (prevod), Комисија за хартии од вредност на Р. Македонија, Скопје, 2000;
- [100] Tivković A., Kočetinac V., „Monetarna ekonomija“, Ekonomski fakultet, Beograd, 2005;
- [101] Адигес И., „Управљање променама“, Аsee Books, Нови Сад , 2005;
- [102] Андоноски М., „Институционални претпоставки за подобрување на условите за бизнис во Република Македонија“ (докторска дисертација), Економски факултет – Прилеп, 2010;
- [103] Наневски Б., Стојанова В., Јосифовска А., „Развојот на малите и средните претпријатија и намалување на невработеноста во Р. Македонија“, Фондација Фридрих Еберт, Скопје, 1997;
- [104] Несторовски Методија, „Инвестиционен манаџмент“, Економски факултет, Скопје, 2003;
- [105] Нобеловци по економија, Економски факултет, Скопје, 2000;
- [106] Пендев Дејан, „Водич за претприемаштво и мал бизнис“, Астра Арт, Економски институт, Скопје, 2000;
- [107] Петковић С., „Мала и средња предузећа у функцији успешности привређивања“, Економски факултет, Бања Лука, 2010;
- [108] Петрески Г., „Економски раст и развој, теории, модели и меѓународни искуства“, Економски факултет – Скопје, 2002;
- [109] Ратко Добре, „Предузетништво“, Свеучилиште у Загребу, Задар, 2006;
- [110] Ричардсон Леон, „Инвестирање, некретнине, дионице, злато...или... подузетништво?“, ЛМН, Загреб, 1997;
- [111] Ричардсон Леон, „Инвестирање, „Златна правила успешног улагања“, ЛМН, Загреб, 1997;
- [112] Спиркоски Б., „Вовед во применетата економија“, Друштво за наука и уметност, Прилеп, 2002;
- [113] Стојков М., „Развој на економската мисла“, Економски факултет – Скопје, 2008;
- [114] Томаш Р., „Primijenjena mikroekonomija“, Економски факултет Бања Лука, 2010;
- [115] Хил Чарлс В.Л., „Меѓународен бизнис“, натпреварување на конкурентниот пазар, (превод на Владата на Р.М.), 2010;

- [116] Џонс Г, Џорџ Џ., „Современ менаџмент“ (превод на македонски јазик), McGraw Hill, 2008;
- [117] Шуклев Б., „Манаџмент на малиот бизнис“, Економски факултет, Скопје, 2006;

Трудови од домашни и странски автори:

- [1] Almeida, P., Small Firms and Innovation, Entrepreneurship in the 21st Century- Conference Proceedings, 2004;
- [2] Andersen, O. & Kheam, L. S., Resource-Based Theory and International Growth Strategies: An Exploratory Study, International Business Review; Wilkinson and Brouthers, Export performance satisfaction, 2006;
- [3] Angel Market Analysis, Center for Venture Research, Jeffrey Sohl, University of New Hampshire, 2010;
- [4] Annual report of EU small and medium- sized enterprises; 2010;
- [5] Antal Szabó, Development of the SME sector in CITs& Emerging market economies, November 2003;
- [6] Ayyagari M., Beck T., Demirguc – Kunt A., Small and Medium Enterprises Across the Globe, World Bank Policy Research Working papers, Washington, 2005;
- [7] Bartov, E., Goldberg S., Kim M., Comparative Value Relevance among German, U.S. and International Accounting Standards, A German Stock Market Perspective, Working paper, New York University, 2004;
- [8] Baygan G., Venture Capital Policy Review , Working Paper, 2003;
- [9] Beck T., Demirgüç-Kunt A., Maksimovic V., Financial and Legal Constraints to Growth:
- [10] Does Firm Size Matter?, The journal of finance, vol. LX No 1, february 2005;
- [11] Beck T., Kunt A., Levine R., SMEs, Growth and Poverty, Working paper, Working paper 11224, 2005;
- [12] Beck, T., Demirguc-Kunt, A., Levine, R., Small and Medium Enterprises, Economic Growth and Development, World Bank Mimeo, 2002;
- [13] Beck, T., Levine, R., Loayza, N., Finance and the Sources of Growth, Journal of Financial Economics 58, 261-300, 2000;
- [14] Belopavlović G., Lazarević – Moravčević M., Stefanović S., Upravljački aspekti finansiranja preduzeća, Majska konferencija o strategijskom menaџmentu, Tehnički fakultet Bor, 2011;
- [15] Berger, A.N., Udell, G.F. Small Business Credit Availability and Relationship, 2002;
- [16] Birch David L., The Job Generation Process: Final Report to Economic Development, Cambridge, MA: MIT Program on Neighborhood and Regional Change, 1979;
- [17] Blank, R., Fighting Poverty: Lessons from Recent U.S. History, Journal of Economic Perspectives, 2000;
- [18] Gebremariam G. H., Gebremedhin T. G., Jackson Randall W., The role of small business in economic growth and poverty alleviation in West Virginia: an empirical analysis, research paper 2004;
- [19] Gerald B., Margulis, Joel B., Angel Investing - How to Find and Invest in Private Equity, New York: John Wiley & Sons, 2000;
- [20] Ghobadian, A. and O'Regan, N., The impact of ownership on small firm behaviour and performance, International Small Business Journal, Vol. 24 (6), p.555-586., 2006;
- [21] Gibson T., Equity, and venture capital financing in countries in transition, IT Publishing, London, 1996;
- [22] Gligorov V., Mojsavska S., Macedonia: Search for Stability without Growth, Will Current Analyses and Country Profiles, The Vienna Institute for International Economics Studies, 2005;
- [23] Grilo, Isabel and Jesús-Maria Irigoyen, Entrepreneurship in the EU: to Wish and Not to Be, Small Business Economics 26 (4), 2006;
- [24] Grilo, Isabel and Roy Thurik, Entrepreneurial Engagement Levels in the European Union, International Journal of Entrepreneurship Education 3 (2), 2005;

- [25] Knight, G. A., Entrepreneurship and strategy in the international SME, Journal of International Management, Vol.7(3), 2001;
- [26] Kostić V., Preduzetnički menadžment malog biznisa - neki problemi u opštoj i praktičnoj ravni, Montenegrin journal of economics, No 9.;
- [27] Levy M., Powell Ph., Strategies for Growth in SMEs, 2004;
- [28] Lučić L., Preduzetničke finansije, Akademska knjiga, Novi Sad, 2006;
- [29] Ludovica Ioana Savloschi, Nicoleta Raluca Robu, The Role of SMEs in Modern Economy, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
- [30] Masum M., Fernandez A., Internationalization Process of SMEs: Strategies and methods, 2008;
- [31] Miller, J., Survival and Growth of Independent Firms and Corporate Affiliates in Metro and Non-metro America, Rural Development Research Report No. 74, Washington DC:
- [32] U.S. Department of Agriculture/Economic Research Service, 1990;
- [33] Molnar R., Razvoj sistemske nefinansijske podrške malim i srednjim preduzećima i preduzetništvu u Srbiji, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, 2010;
- [34] Rowena Barrett and Susan Mayson, International Handbook of Entrepreneurship and HRM, Edward Elgar Publishing Limited, UK, 2008;
- [35] Sawyerr, O.O., McGee, J. and Peterson, M., Perceived uncertainty and firm performance in SMEs: the role of personal networking activities, International Small Business Journal, Vol. 21 (3), 2003;
- [36] Schindehutte, M. & Morris, M. H. Understanding strategic adaptation in small firms, International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research, Vol. 7 (3), 2001;
- [37] Small enterprise development, An International journal of microfinance and business development, volume 16, number 4, December 2005;
- [38] SMEs Entrepreneurship and innovation, OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship, 2010;

Интернет извори:

<http://hansard.millbanksystems.com/lords/1973/feb/21/small-firms-the-bolton-report->

<http://stats.berr.gov.uk/ed/sme>

<http://www.aicpa.org>

<http://www.apprm.gov.mk>

<http://www.apprm.gov.mk/MSP1>

<http://www.arnoldkling.com>

<http://www.bcs.com.mk>

<http://www.cea.org.mk>

<http://www.costaccounting.com>

<http://ec.europa.eu/>

<http://www.eaa-online.org>

<http://www.economy.gov.mk>

<http://www.eifrs.iasb.org/eifrs/sme>

<http://www.europe-innova.org>

http://www.evca.com/html/PE_industry/glossary.asp

<http://www.evca.eu>

<http://www.iasc.org.uk>

<http://www.ifac.org>

<http://www.investorcalendar.com>

<http://www.macinvest.org.mk>

<http://www.miga.org>

<http://www.mpa.org.mk>

<http://www.mse.com.mk>

<http://www.nasdaq.com>

<http://www.nbrm.gov.mk>

<http://www.nfib.com/object/2869141.htm>

<http://www.oecd.org>
<http://www.oecd.org/dataoecd/25/57/43469283.pdf>
<http://www.principlesofaccounting.com>
<http://www.searchquerypedia.com>
<http://www.sjsu.edu/faculty/watkins/coase.htm>
<http://www.smallCapInvestor.com>
<http://www.standardandpoors.com>
www.ec.europa.eu/cip/
www.economy.gov.mk
www.economywatch.com
www.ekoing.hr
www.euresearch.ch/index
www.eurostat.com
www.eurostat.ec
www.gornja-rijeka.hr
www.hamag.hr
www.hgk.hr
www.ida.hr
www.ida.hr